

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
КАФЕДРА СУСПІЛЬНО-ГУМАНІТАРНИХ НАУК

«ЗАТВЕРДЖЕНО»

Завідувач кафедри, доцент

 Оксана ЧЕБАН
«16» серпня 2025 р.

«ПОГОДЖЕНО»

Т.в.о. декана факультету землеустрою,
геодезії та агроінженерії, доцент

 Вячеслав ФОМЕНКО
«16» серпня 2025 р.

«ПОГОДЖЕНО»

В.о. проректора з науково-педагогічної
та методичної роботи

 Вячеслав СЕДОВ
«16» серпня 2025 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА
ОЗ 01 ФІЛОСОФІЯ БІОЕТИКИ

РІВЕНЬ ВИЩОЇ ОСВІТИ	Другий (магістерський)
ГАЛУЗЬ ЗНАНЬ	G «Інженерія, виробництво та будівництво»
СПЕЦІАЛЬНІСТЬ	G18 «Геодезія та землеустрій»
ОСВІТНЯ ПРОГРАМА	Геодезія та землеустрій
СТРУКТУРНИЙ	Факультет геодезії, землевпорядкування та
ПІДРОЗДІЛ	агроінженерії

ОДЕСА – 2025

Робоча програма з освітнього компонента «Філософія біоетики» для здобувачів за освітньою програмою «Геодезія та землеустрій» спеціальності G18 «Геодезія та землеустрій» за другим (магістерським) рівнем вищої освіти.

Розробник програми: Чебан О.М. – кандидат філософських наук, доцент кафедри суспільно-гуманітарних наук

Робоча програма розглянута і схвалена на засіданні кафедри суспільно-гуманітарних наук
Протокол № 1 від «26» серпня 2025 р.

Завідувач кафедри суспільно-гуманітарних наук, к. ф. н., доцент

Оксана ЧЕБАН

Гарант освітньої програми

Вячеслав ФОМЕНКО

1. ОПИС ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, ступінь здобувача вищої освіти	Характеристика освітнього компонента	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань G «Інженерія, виробництво та будівництво» Спеціальність G18 «Геодезія та землеустрій»	Обов'язкова	
Модулів – 2	Освітня програма Геодезія та землеустрій	Рік підготовки	
Змістових модулів – 2		1-й	1-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання -		Семестр	
Загальна кількість годин – 90		1-й	1-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 самостійної роботи здобувача – 4	Рівень вищої освіти: Другий (магістерський)	Лекції	
		16 год.	4 год.
		Практичні, семінарські	
		14 год.	6 год.
		Лабораторні	
		-	-
		Самостійна робота	
		60 год.	80 год.
		Індивідуальні завдання:	
		-	
		Вид контролю:	
		залік	залік

Примітка. Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить, %:

для денної форми навчання - 30/60;

для заочної форми навчання - 10/80

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Предмет вивчення **освітнього компонента** «Філософія біоетики» є розгляд фундаментальної етичної проблематики, пов'язаної з аксіологічними і праксіологічними аспектами діяльності науковця. Особлива увага приділяється обговоренню нормативно-правової бази в галузі біоетики, інтерпретації окремих документів, що регламентують дані проблеми в нормативно-правовому полі різних держав.

Метою освітнього компонента «Філософія біоетики» є на формування у здобувачів освіти світоглядних понять розуміння знань про біоетику як наукове і філософське поняття; ознайомлення з біоетикою у філософських ученнях різних епох; розкриває взаємовідношення із природою у релігіях світу; розглядає проблематику використання природи людиною у сільськогосподарському виробництві; пояснює біоетичні аспекти експериментальних і лабораторних досліджень.

Головними завданнями освітнього компонента «Філософія біоетики» сприятиме розширенню знань щодо моральної сторони діяльності людини в з метою збереження цілісності навколишнього середовища, збереження живими організмами своєї біологічної суті, біологічних якостей, запобігання широкомасштабній втраті біологічної цілісності. Інтегрування знань щодо етичних, моральних норм, а також законів, принципів і правил регулювання з цих питань у практичну професійну діяльність працівників галузі геодезії та землеустрою, виховання глибокої переконаності в необхідності неухильного дотримання етичних і моральних норм, правил і принципів у своїй практичній діяльності.

У результаті вивчення освітнього компонента здобувач повинен

знати: теоретико-методологічні засади біоетики; державне регулювання біомедичних втручань в організм людини на засадах біоетики; проблеми біомедичних маніпуляцій та генної інженерії в контексті біобезпеки;

вміти: розкривати сутність біоетики, яка розглядає людину як особистість, передусім з її духовними цінностями і потребами, слугує їй, є відкритою для нових наукових знань, ґрунтується на моральних засадах, зорієнтованих на пошану гідності людини як особистості та її розвитку в духовній, душевній та тілесній інтегральності; простежувати історичні корені біоетики, її філософські засади та місце серед інших морально-етичних і правових дисциплін; аналізувати державні нормативні акти в галузі охорони навколишнього середовища щодо їх відповідності засадам біоетики; досліджувати специфіку біоетичних проблем в українському суспільстві, стан і перспективи розвитку біоетики, вплив засад біоетики на ефективність діяльності органів і закладів охорони здоров'я в Україні при розв'язанні проблем збереження навколишнього середовища; розробляти науково обґрунтовані пропозиції щодо шляхів і засобів регулювання біомедичного втручання у людський організм на засадах біоетики, зокрема в сфері демографії.

3. КОМПЕТЕНТНОСТІ ТА РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

У результаті вивчення освітнього компонента у здобувачів вищої освіти формуються:

Інтегральні компетентності (ІК):

ІТ. Здатність розв'язувати задачі прикладного, дослідницького та/або інноваційного характеру в сфері геодезії та землеустрою.

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК01. Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК04. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК05. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.

ЗК07. Здатність до аналізу і синтезу, навички управління інформацією.

Спеціальні (фахові) компетентності (СК)

СК02. Здатність критично осмислювати сучасні проблеми і перспективні напрями розвитку геодезії та землеустрою та суміжних галузей знань.

СК03. Здатність ефективно застосовувати теорії, принципи та технології математики, природничих, технічних, соціальних, економічних наук при розв'язанні комплексних задач геодезії та землеустрою.

Програмні результати вивчення освітнього компонента «Філософія біоетики»:

РН 14. Критично осмислювати сучасні проблеми і перспективні напрями розвитку геодезії та землеустрою, дотичні міждисциплінарні проблеми.

4. СТРУКТУРА ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин								
	денна форма					заочна форма			
	усього	у тому числі				усього	у тому числі		
		лек	сем	мкр	с.р		лек	сем	ср
Модуль 1									
Змістовий модуль 1. Теоретико-методологічні засади біоетики									
Тема 1. Біоетика в системі етичної теорії і практики.	13	2	2		9	13	1	2	9
Тема 2. Біоетика та етико-культурні моделі: основні підходи та принципи.	11	3	2		7	11	-		11
Тема 3. Біоетика як основа гармонізації відносин із природою.	11	1	2		7	11	1		9
Тема 4. Життя як вища моральна цінність. Проблема евтаназії.	11	2	2		7	11		-	11
Разом за змістовим модулем 1	46	8	8		30	46	2	2	40
Змістовий модуль 2. Теоретико-практичний потенціал біоетики									
Тема 5. Сучасні проблеми природокористування: морально-етичні аспекти.	11	2	2		7	11	2	2	9
Тема 6. Сучасна біотехнологія, генна інженерія: історичні передумови та методологічні прийоми.	9	2	2		7	9	-	2	7
Тема 7. Біологічна безпека як основа	11	2	1		7	11	-	-	11

сталого розвитку держави: біологічна зброя, біологічний тероризм.									
Тема 8. Правове регулювання біоетичних проблем.	13	2	1		9	13		-	13
Разом за змістовим модулем 2	44	8	6		30	46	2	4	40
Усього годин	90	16	14		60	90	4	6	80

5. Зміст ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

5.1. Програма ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Змістовий модуль 1. Теоретико-методологічні засади біоетики.

Тема 1. Біоетика в системі етичної теорії і практики.

Генезис біоетики як філософської дисципліни. Поняття «етика», її предмет. «Мораль» і «моральність».

Форми прояву традиційної моралі: як виміру особистості й суспільства (індивідуальна і соціальна мораль) і її роль. Принцип ненасильства як вищий етичний принцип. Його трактування у філософських і релігійних концепціях (Будда, Мойсей, Ісус, Мухаммед, Л. Толстой, М. Ганді, М.Л. Кінг).

Дисциплінарні модули біоетики: етика професії, корпоративна етика, прикладна етика. Загальна біоетика. Спеціальна біоетика. Клінічна біоетика Три рівні біоетики.

Тема 2. Біоетика та етико-культурні моделі: основні підходи та принципи.

Історичний характер етики та біоетики. Чинники виникнення біоетики. Визначення біоетики. Проблемне поле біоетики. Біоетика як наукове та філософське поняття. Диференціація біоетики.

Основні моделі біоетики. Філософське обґрунтування етичного судження в біоетиці. Закон моральний і закон цивільний Креаціонізм і персоналізм як теоретичне підґрунтя біоетики. Принципи і засади персоналістичної біоетики. Недосконалість матеріалістичного розуміння людини.

Відображення сутності біоетики у вченні Томи Аквінського та в неотомізмі. Персоналістична етика лікарської чесноти Е. Пеллегріно і Д. Томазма. Принципіалізм (північно-американська модель біоетики) Т. Біачемпа і Дж. Чілдреса. Засади біоетики принципіалізму. Контрактуалізм Дж. Енгелгардта. Нова модель П. Сінгера. Європейська модель біоетики Дж. Рендторфа та П.Кемпа.

Філософія життя, феноменологія та екзистенціалізм та їх вплив на виникнення біоетики. Вчення М. Шеллера про порядок серця.

Метод дослідження у біоетиці. Течії (види) біоетики. Основи етичного відношення до миру і біоетика.

Міждисциплінарність біоетики. Біомедичний, психологічний, соціологічний та юридичний аспекти з точки зору епістемологічного статусу біоетики.

Сфери та напрями біоетики. Антропоцентризм та біоцентризм. Розуміння просторово-часової розмірності феномену життя. Біоетика в наукових контекстах сучасності (постнекласика). Постнекласичні наукові ідеали і цінності. Проблеми сучасної філософії моралі як підґрунтя загальної біоетики.

Тема 3. Біоетика як основа гармонізації відносин із природою.

Історія взаємин суспільства й природи і їх відбиття в суспільній свідомості. Гідність людини – шанування природи. Концепція А. Єрмоленка.

Джерела антропоцентризму. Антропоцентризм як домінуючий підхід у відносинах людини до природи (парадигма людської винятковості).

Ресурсизм як крайня форма антропоцентризму. Біоцентризм як основа ековідповідної поведінки (інваріоментальна парадигма). Консервативний і радикальний біоцентризм.

Біоцентризм і екооцентризм: що цінніше – життя індивіда або виду (Арне Нейс, Т.Ріган, Каллікотт Б., Холмс Ролстон III, О.Леопольд). Проблема цінностей: інструментальні й внутрішні.

Тема 4. Життя як вища моральна цінність. Проблема евтаназії.

Природнонаукове і філософське визначення життя. Дискримінація – визнання нерівноцінності життя. Її різновиди: расизм, шовінізм, сексизм, сцієнтизм. Первісні релігійні вірування й відношення до життя в традиційному суспільстві (анамізм, тотемізм, фетишизм). Розуміння феномена життя в традиційних східних релігіях: буддизм, джайнізм, даосизм.

Метемпсихоз – етико-релігійне навчання в Прадавній Греції (Геракліт, Піфагор, Емпедокл і ін.). Життя як вища цінність в етиці Альберта Швейцера.

Етичні визначення і принципи в біоетиці. Світоглядні пріоритети в дослідженні «живого». Концепції здоров'я людини. Здоров'я як благополуччя та свобода, як здатність досягати мети, як гармонія зі світом, як життєвий шлях.

Евтаназія, як морально-правова проблема, історія становлення терміну.

Смерть як суспільний феномен. Моральні проблеми самогубства. Біоетичні та теологічні проблеми евтаназії. Розмежування понять – активна евтаназія та пасивна евтаназія. Основні підходи до розуміння процедури евтаназії: за і проти «легкої смерті», прагматичний підхід, психологічний підхід. Легалізація евтаназії: аргументи за і проти.

Змістовий модуль 2. Теоретико-практичний потенціал біоетики.

Тема 5. Сучасні проблеми природокористування: морально-етичні аспекти.

Генезис етичних проблем сучасного природокористування. Еколого - моральні підходи до природокористування. Принципи і правила екоетичного ставлення до природи.

П'ять екоетичних принципів. Екологічне обґрунтування етичного ставлення до природи. Цінності природи: матеріальні і нематеріальні.

Поняття глобальних проблем і усвідомлення екологічної проблеми як глобальної. Наукова і суспільна діяльність Римського клубу: пошук шляхів запобігання екологічній катастрофі. Сучасна еколого-етична ситуація в Україні.

Поняття глобальних проблем і усвідомлення екологічної проблеми як глобальної. Наукова і суспільна діяльність Римського клубу: пошук шляхів запобігання екологічній катастрофі. Сучасна еколого-етична ситуація в Україні.

Тема 6. Сучасна біотехнологія, генна інженерія: історичні передумови.

Роль фундаментальних наукових відкриттів у створенні продуктів сучасної біотехнології. Методологічні прийоми генної інженерії.

Генна інженерія: за і проти. Екологічні ризики. Соціально-економічні ризики. Альтернативні технології. Альтернатива генній інженерії.

Основні етапи створення генетично модифікованих організмів. Науково-практичне значення генетично-модифікованих організмів.

Категорії ризиків при використанні генетично-модифікованих рослин. Становлення етичної та правової бази контролю за трансгенними продуктами. Генетично модифіковані організми в Україні.

Тема 7. Біологічна безпека як основа сталого розвитку держави: біологічна зброя, біологічний тероризм.

Біологічна небезпека, біологічна зброя. Визначення біологічної небезпеки та біологічного ризику. Біологічна безпека та біологічний захист. Сутність біологічного тероризму як суспільного явища.

Біологічна зброя. Історія застосування біологічної зброї. Основні характеристики біологічної зброї. Нормативно-правова база щодо нерозповсюдження біологічної та токсичної зброї.

Тема 8. Правове регулювання біоетичних проблем.

Основні принципи державної політики в галузі біоетики. Концепція державної політики в галузі біоетики в Україні. Характеристика стану розвитку біоетики в Україні. Мета, завдання та етапи реалізації державної політики в галузі біоетики. Основні принципи державної політики в галузі біоетики. Механізми реалізації державної політики в галузі біоетики.

Європейська біоетика і біоправо. Прикладний характер європейської практичної філософії. Три різновиди права: *божественне, позитивне і природне*. Джерела права: 1) Бог; 2) звичаї і традиції, що існують в суспільстві; 3) природа людини або речей.

Функції базових етичних принципів в біоправі.

Міжнародна нормативно-правова база основних організацій, що працюють в сфері біоетики.

Законодавство України та світу у сфері біоетики

5.2. Теоретичний зміст ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА (КУРС ЛЕКЦІЙ)

Денна форма навчання

№ з/п	Змістовий модуль, теми лекційних занять і орієнтовний перелік тем
Змістовий модуль 1. Теоретико-методологічні засади біоетики (8 год.)	
1.	Тема 1. Біоетика в системі етичної теорії і практики. (2 год.) 1.1. Поняття «етика», «мораль», «моральність». 1.2. Форми прояву традиційної моралі. 1.3. Принцип ненасильства як вищий етичний принцип біоетики. 1.4. Дисциплінарні модули біоетики.
2.	Тема 2. Біоетика та етико-культурні моделі: основні підходи та принципи (3 год.) 2.1. Чинники виникнення та проблемне поле біоетики. 2.2. Основні моделі біоетики. 2.3. Відображення сутності біоетики у вченнях мислителів 19-20 ст. 2.4. Міждисциплінарність біоетики. Сфери та напрями біоетики.
3.	Тема 3. Біоетика як основа гармонізації відносин із природою. (1 год.) 3.1. Історія взаємин суспільства й природи Історія взаємин суспільства й природи. 3.2. Гідність людини – шанування природи. Концепція А.Єрмоленка. 3.3. Антропоцентризм як домінуючий підхід у відносинах людини до природи. 3.4. Біоцентризм як основа ековідповідної поведінки.
4.	Тема 4. Життя як вища моральна цінність. Проблема евтаназії. (2 год.) 4.1. Природнонаукові і філософське визначення життя. 4.2. Розуміння феномена життя в традиційних східних релігіях, в філософських вченнях стародавньої Греції. 4.3. Евтаназія, як морально-правова проблема. 4.4. Легалізація евтаназії: аргументи за і проти.
Змістовий модуль 2. Теоретико-практичний потенціал біоетики	

5.	Тема 5. Сучасні проблеми природокористування: морально-етичні аспекти. (2 год.) 5.1. Генезис етичних проблем сучасного природокористування. 5.2. Екологічної проблеми як глобальної. 5.3. Діяльність Римського клубу: пошук шляхів запобігання екологічній катастрофі. 5.4. Сучасна еколого-етична ситуація в Україні.
6	Тема 6. Сучасна біотехнологія, генна інженерія: історичні передумови. (2 год.) 6.1. Роль фундаментальних наукових відкриттів у створенні продуктів сучасної біотехнології. 6.2. Генна інженерія: за і проти. Екологічні та соціально-економічні ризики. 6.3. Альтернативні технології генній інженерії. 6.4. Генетично модифіковані організми в Україні:
7.	Тема 7. Біологічна небезпека, біологічна зброя. (2 год.) 7.1. Визначення біологічної небезпеки та біологічного ризику. 7.2. Біологічна зброя. 7.3. Нормативно-правова база біологічної зброї.
8.	Тема 8. Правове регулювання біоетичних проблем. (2 год.) 8.1. Основні принципи державної політики в галузі біоетики. 8.2. Європейська біоетика і біоправо. 8.3. Законодавство України та світу у сфері біоетики.

Заочна форма навчання

№ з/п	Змістовий модуль, теми лекційних занять і орієнтовний перелік тем
Змістовий модуль 1. Теоретико-методологічні засади біоетики. (4 год.)	
1.	Тема 1. Біоетика в системі етичної теорії і практики. (1 год.) 1. Поняття «етика», «мораль», «моральність». 2. Форми прояву традиційної моралі. 3. Принцип ненасильства як вищий етичний принцип біоетики. 4. Дисциплінарні модули біоетики.
3.	Тема 3. Біоетика як основа гармонізації відносин із природою. (1 год.) 1. Історія взаємин суспільства й природи 2. Гідність людини – шанування природи. Концепція А.Єрмоленка. 3. Антропоцентризм як домінуючий підхід у відносинах людини до природи. 4. Біоцентризм як основа ековідповідної поведінки.
Змістовий модуль 2. Теоретико-практичний потенціал біоетики	
4.	Тема 5. Сучасні проблеми природокористування: морально-етичні аспекти. (2 год.) 1. Генезис етичних проблем сучасного природокористування. 2. Екологічної проблеми як глобальної. 3. Діяльність Римського клубу: пошук шляхів запобігання екологічній катастрофі. 4. Сучасна еколого-етична ситуація в Україні.

5.3 Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1.	Біоетика в системі етичної теорії і практики.	2	2
2.	Біоетика та етико-культурні моделі: основні підходи та принципи.	2	
3.	Біоетика як основа гармонізації відносин із природою.	2	
4.	Сучасне розуміння базисних закономірностей життєдіяльності людини. Проблема евтаназії. Модульна контрольна робота №1	2	
5.	Сучасні проблеми природокористування: морально-етичні аспекти.	2	2
6.	Сучасна біотехнологія, генна інженерія: історичні передумови.	2	2
7.	Біологічна небезпека, біологічна зброя. Законодавство України та світу у сфері біоетики. Модульна контрольна робота №2	2	
Разом		14	6

5.4. Самостійна робота

№ з/п	Питання (тема)	Кількість годин	
		денна	заочна
1	Тема 1. Теоретико-методологічні засади біоетики. 1.Генезис біоетики як філософської дисципліни. Поняття «етика», її предмет. «Мораль» і «моральність». 2.Форми прояву традиційної моралі: як виміру особистості й суспільства (індивідуальна і соціальна мораль) і її роль. 3.Принцип ненасильства як вищий етичний принцип. Його трактування у філософських і релігійних концепціях (Будда, Мойсей, Ісус, Мухаммед, Л. Толстой, М. Ганді, М.Л.Кінг). 4.Дисциплінарні модуси біоетики: етика професії, корпоративна етика, прикладна етика. 5.Загальна біоетика. Спеціальна біоетика. Клінічна біоетика Три рівні біоетики.	9	9
2	Тема 2. Біоетика та етико-культурні моделі: основні підходи та принципи. 1. Історичний характер етики та біоетики. Чинники виникнення біоетики. Визначення біоетики. Проблемне поле біоетики. 2.Біоетика як наукове та філософське поняття. Диференціація біоетики. 3.Основні моделі біоетики. Філософське обґрунтування етичного судження в біоетиці. Креаціонізм і персоналізм як теоретичне підґрунтя біоетики. Принципи і засади персоналістичної біоетики. 4.Співпраця (співучасть) в злочині. Недосконалість матеріалістичного розуміння людини. 5.Відображення сутності біоетики у вченні Томи Аквінського та в неотомізмі. Персоналістична етика лікарської чесноти Е.	7	11

	Пеллегріно і Д. Томаза. Принципіалізм (північно-американська модель біоетики) Т. Біачемпа і Дж. Чілдреса. Засади біоетики принципіалізму. Контрактуалізм Дж. Енгелгардта. Нова модель П. Сінгера. Європейська модель біоетики Дж. Рендторфа та П.Кемпа. Філософія життя, феноменологія та екзистенціалізм та їх вплив на виникнення біоетики. Вчення М. Шеллера про порядок серця. 6. Метод дослідження у біоетиці. Течії (види) біоетики. Основи етичного відношення до миру і біоетика. 7. Міждисциплінарність біоетики. Біомедичний, психологічний, соціологічний та юридичний аспекти з точки зору епістемологічного статусу біоетики. 8.Сфери та напрями біоетики. Антропоцентризм та біоцентризм. Розуміння просторово-часової розмірності феномену життя. Біоетика в наукових контекстах сучасності (постнекласика). Постнекласичні наукові ідеали і цінності. 9. Проблеми сучасної філософії моралі як підґрунтя загальної біоетики.		
3	Тема 3. Біоетика як основа гармонізації відносин із природою. 1.Історія взаємин суспільства й природи і їх відбиття в суспільній свідомості. Гідність людини – шанування природи. Концепція А.Єрмоленка. 2.Джерела антропоцентризму. Антропоцентризм як домінуючий підхід у відносинах людини до природи (парадигма людської винятковості). 3.Ресурсизм як крайня форма антропоцентризму. Біоцентризм як основа ековідповідної поведінки (інваріоментальна парадигма). Консервативний і радикальний біоцентризм. Біоцентризм і екоцентризм: що цінніше – життя індивіда або виду (Арне Нейс, Т.Ріган, Каллікотт Б., Холмс Ролстон III, О.Леопольд). Проблема цінностей: інструментальні й внутрішні.	7	9
4	Тема 4. Сучасне розуміння базисних закономірностей життєдіяльності людини. Проблема евтаназії. 1. Етичні визначення і принципи в біоетиці. Світоглядні пріоритети в дослідженні «живого». Концепції здоров'я людини. Здоров'я як благополуччя та свобода, як здатність досягати мети, як гармонія зі світом, як життєвий шлях. 2. Евтаназія, як морально-правова проблема, історія становлення терміну. 3.Смерть як суспільний феномен. Моральні проблеми самогубства. Біоетичні та теологічні проблеми евтаназії. Розмежування понять – активна евтаназія та пасивна евтаназія. Основні підходи до розуміння процедури евтаназії: за і проти «легкої смерті», прагматичний підхід, психологічний підхід. 4.Евтаназія з погляду біоетики. Практичний вимір реальності проблеми життя-смерть. Паталогічні феномени як підґрунтя дослідження принципу розгортання життя. Термальна стадія хвороби: нові грані буття. Проблема відповідальності медичної спільноти та її межі. Легалізація евтаназії: аргументи за і проти.	7	11
5	Тема 5. Сучасні проблеми природокористування: морально-етичні аспекти. 1. Генезис етичних проблем сучасного природокористування. 2.Еколого - моральні підходи до природокористування. Принципи і правила екоетичного ставлення до природи. П'ять екоетичних	7	9

	принципів. Екологічне обґрунтування етичного ставлення до природи. Цінності природи: матеріальні і нематеріальне. 3.Поняття глобальних проблем і усвідомлення екологічної проблеми як глобальної. Наукова і суспільна діяльність Римського клубу: пошук шляхів запобігання екологічній катастрофі. Сучасна еколого-етична ситуація в Україні. 4.Поняття глобальних проблем і усвідомлення екологічної проблеми як глобальної. Наукова і суспільна діяльність Римського клубу: пошук шляхів запобігання екологічній катастрофі. Сучасна еколого-етична ситуація в Україні.		
6	Тема 6. Генетично-модифіковані організми: науково-практичне значення. 1.Роль фундаментальних наукових відкриттів у створенні продуктів сучасної біотехнології. Методологічні прийоми генної інженерії. Генна інженерія: за і проти. Екологічні ризики. Соціально-економічні ризики. Альтернативні технології. Альтернатива генній інженерії. 2.Основні етапи створення генетично модифікованих організмів. 3.Науково-практичне значення генетично-модифікованих організмів. 4.Категорії ризиків при використанні генетично-модифікованих рослин. 5.Становлення етичної та правової бази контролю за трансгенними продуктами. 6. Генетично модифіковані організми в Україні.	7	7
7	Тема 7. Біологічна небезпека, біологічна зброя. 1.Визначення біологічної небезпеки та біологічного ризику. 2.Біологічна безпека та біологічний захист. Сутність біологічного тероризму як суспільного явища. 3.Біологічна зброя. Історія застосування біологічної зброї. Основні характеристики біологічної зброї. Нормативно-правова база щодо нерозповсюдження біологічної та токсичної зброї.	7	11
8	Тема 8. Правове регулювання біоетичних проблем. 1.Основні принципи державної політики в галузі біоетики. 2.Європейська біоетика і біоправо. 3.Законодавство України та світу у сфері біоетики.	9	13
Разом		60	80

5.5. Індивідуальні завдання

Індивідуальне навчально-дослідне завдання є формою індивідуально-консультативної роботи викладача зі здобувачами вищої освіти, яка здійснюється за графіком індивідуально-консультативної роботи. Виконання його полягає у аналізі літературних даних та написанні реферату за обраною темою.

**Орієнтовний перелік тем індивідуальних завдань
для самостійної роботи здобувачів вищої освіти**

1. Біоетичні основи наукових досліджень
2. Етико- правова база наукових досліджень
3. Наукові дослідження за участі людей.
4. Зміна харчової цінності рослин
5. Рослини як біореактори
6. Рослини, стійкі до гербіцидів. Визначення благополуччя тварин, тварини в суспільстві.
7. Використання альтернативних методів дослідження
8. Антропогенний фактор та середовище існування тварин.
9. Діяльність громадських та державних організацій, установ по охороні тваринного світу.
10. Заповідники та заказники України
11. Історія створення продуктів з ГМ-сировини
12. Світове виробництво продуктів з ГМ- сировини
13. Експертиза генетично модифікованих харчових продуктів
14. Методи утилізації пакування матеріалів з паперу, скла та алюмінієвої фольги
15. Методи очищення (спалювання, біологічна абсорбція, католічне відновлення) повітряних викидів біотехнологічних виробництв
16. Поняття про харчові добавки
17. Філософські питання біоетики.
18. Практичні проблеми розвитку медицини. Концепція цінностей (Р. Мертон).
19. Біоетика в дослідженнях В.Р. Поттера.
20. Проблемне поле сучасної філософії моралі.
21. Характеристика спеціальної біоетики (евтаназія, генетична інженерія, аборт, штучне запліднення тощо).
22. Розуміння феномена життя в біоетиці (філософський аспект).
23. Принцип благоговіння перед життям як основа етичного відновлення людства. Етичні правила та принципи в біотичній практиці.
24. Утилітарна і деонтологічна етика як основні теоретичні напрямки біоетики.
25. Відмінність живого від мертвого в контексті природності існування людини.
26. Патологічні феномени в біоетиці.
27. Біоетика як механізм трансформації медико-біологічного знання.
28. Життя як вища цінність в біоетиці.
29. Філософсько-світоглядні засади біоетики (німецька класична філософія, філософія життя, феноменологія, екзистенціалізм).
30. Наукові аспекти розвитку антропогенетики.
31. Генетичний аналіз ознак зумовлюючих інтелект і соціальну поведінку (Ч.Б. Давенпорт, М. Грант).
32. Наслідки реалізації євгенічних програм в Німеччині і США.
33. Соціально-економічні фактори і масштаби реалізації євгенічних програм.
34. Дослідницька програма шведського державного Інституту расової біології (1922 р.).
35. Опосередкований соціальний пресинг як механізм впливу на генофонд людини (скандинавський соціально-історичний досвід).
36. Расогенетичні дослідження інтелекту.
37. Соціобіологічна концепція людини і теорія генно-культурної коеволюції. Модель популяційної структури людини (О.Фішер, Ф.Ленц).
38. Зазначити ідейно-доктринальні тези мічурінської генетики.
39. Принцип активного перетворення природи, суспільства і людини в радянській соціально-політичній доктрині.

40. Ідея рівності людських індивідуумів та ідея божественного напередвизначення (Платон, Аристотель, Августин, теологія католицизму, теологія кальвінізму та ін.).

6. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Викладання освітнього компонента здійснюється у формі читання лекцій, проведення практичних занять. Передбачається участь здобувачів у теоретичних конференціях, виступах з доповідями. Важливим елементом навчання є самостійна робота та виконання індивідуального навчально-дослідного завдання (ІНДЗ).

Основними методами досягнення навчальних цілей є:

- проведення оглядових та проблемних лекцій. Вивчення лекційного матеріалу дасть змогу здобувачам придбати теоретичні знання з проблем філософії біоетики, розуміння сутності основних категорій і понять; цілісний виклад основних проблем філософії науки на рівні об'єктивного, ідеологічно незаангажованого сучасного бачення проблем сучасної науки. Водночас програмою передбачено ознайомити здобувачів із наявною різноманітністю сучасних наукових та філософських концепцій, щоб розкрити поліфонізм і плюралізм наукового та філософського мислення, надати можливість їх альтернативного сприйняття.

- участі в семінарських заняттях. Вирішення практичних завдань формує вміння і навички прикладного застосування теоретичних знань та передбачає рішення задач, розгляд ситуацій з проблем формування раціональності знань та підходів їх розуміння з точки зору філософії біоетики. Під час консультацій здобувачі отримують відповіді на окремі теоретичні чи практичні питання та пояснення певних теоретичних положень освітнього компонента; виконання самостійної роботи.

Під час проведення лекційних і семінарських занять з освітнього компонента «Філософія біоетики» застосовують словесні, інноваційні, наочні та практичні методи навчання. Найбільш часто на лекціях використовується пояснювально-інформативний метод з елементами проблемного підходу. Лекційний курс ведеться з використання мультимедійної техніки, що дозволяє демонструвати основні таблиці, фотографії, схеми, що розкривають зміст конкретної теми.

Проведення семінарських занять передбачає використання всієї системи прийомів, які дозволяють розвивати творче мислення здобувачів, вміння аргументовано відстоювати свою позицію, формулювати чітку логіку мислення – це дискусії щодо запропонованих для обговорення питань, що виходять за межі лекційного матеріалу, надання пріоритету питанням, які відведені для самостійного вивчення. При проведенні семінарських занять з освітнього компонента «Філософія біоетики» застосовують словесні (бесіда, пояснення, розповідь, дискусія), інноваційні (мозковий штурм, робота в групах, метод презентації), наочні (ілюстрація, демонстрація).

Відповідність програмних результатів та методів навчання зазначено у табл. 1.

Таблиця 1.

Відповідність програмних результатів та методів навчання

Результати навчання	Методи навчання
ПРН 14. Критично осмислювати сучасні проблеми і перспективні напрями розвитку геодезії та землеустрою, дотичні міждисциплінарні проблеми.	Бесіда, пояснення, розповідь, мозковий штурм, робота в групах, ілюстрація, демонстрація, метод презентації

7. МЕТОДИ ОЦІНЮВАННЯ

Оцінювання знань здобувачів з освітнього компонента «Філософія біоетики» здійснюється у формі поточного, модульного (рубіжного) та підсумкового контролів, які передбачені «Положенням про систему оцінювання знань здобувачів вищої освіти в Одеському державному аграрному університеті» (нова редакція), затвердженим наказом в.о. ректора ОДАУ № 106 – заг. від 30 квітня 2025.

Якість засвоєння змісту освітнього компоненту (незалежно від форми контролю) в Університеті **оцінюється** за 100-бальною шкалою з наступним переведенням у національну шкалу (чотирибальну – «відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно» чи вербальну – «зараховано», «незараховано») та шкалу ЄКТС згідно з таблицею 2.

Таблиця 2.

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

СУМА БАЛІВ	ОЦІНКА ECTS	ОЦІНКА ЗА НАЦІОНАЛЬНОЮ ШКАЛОЮ	
		екзамен	Залік
90-100	A	відмінно	Зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно	не зараховано
1-34	F		

Таблиця відповідності результатів контролю знань за різними шкалами і критерії оцінювання наведена в таблиці 3.

Реалізація основних завдань оцінювання успішності навчання здобувачів вищої освіти в Університеті досягається системними підходами до оцінювання та комплексністю застосування різних видів контролю.

Поточний контроль - це оцінка роботи здобувачів вищої освіти за всіма видами аудиторних занять (лекції, семінарські, практичні, лабораторні заняття) та самостійної роботи, яка відображає навчальні досягнення здобувачів в освоєнні програмного матеріалу освітнього компонента. Форму проведення поточного контролю під час навчальних занять визначає викладач.

Модульний контроль успішності здобувачів вищої освіти здійснюється для перевірки рівня засвоєння навчального матеріалу в кінці кожного навчального модуля (змістовного). Основні завдання модульного контролю полягають у підвищенні мотивації здобувачів вищої освіти до опанування навчального матеріалу, активізації спільної систематичної роботи викладачів і здобувачів вищої освіти упродовж семестру, а також в удосконаленні рівня організації освітнього процесу в Університеті.

Змістовний модуль (модуль) - запланована сукупність тем, що реалізується відповідними формами навчального процесу та підлягає модульному контролю. Модульний контроль проводиться за розкладом аудиторних занять у формі за рішенням кафедри. До модульного контролю допускаються здобувачі вищої освіти, які виконали індивідуальний навчальний план, тобто передбачені в конкретному змістовому модулі всі види навчальної роботи. Бал за модуль розраховується з урахуванням балів за поточний контроль і модульну контрольну роботу. Оцінювання поточного та модульного контролів здійснюється за 100-бальною шкалою з подальшим переведенням у національну шкалу та шкалу ECTS (табл.2).

Здобувач вищої освіти, який не брав участь у виконанні всіх видів робіт, передбачених робочою програмою або не склав модульний контроль, має право на його відпрацювання, відповідно до графіку відпрацювань, затвердженого кафедрою суспільно-гуманітарних наук.

З метою підвищення мотивації до систематичної активної роботи протягом усього періоду навчання за відповідним освітнім рівнем вищої освіти, переорієнтацію їхніх цілей з отримання позитивної оцінки на формування стійких знань, умінь та навичок; систематизації знань та активне їх засвоєння упродовж навчального року; подолання елементів суб'єктивізму під час оцінювання знань в Університеті передбачена **накопичувальна система оцінювання знань здобувачів вищої освіти.**

За накопичувальною системою підсумкова оцінка в балах з освітнього компонента розраховується як сума балів отриманих здобувачем вищої освіти за змістові модулі, відвідування на заняттях та за додаткові види робіт з компоненту (активна участь в роботі наукового гуртка кафедри, підготовка реферату і виступ з ним на семінарі, конференції і т.і., доповідь на науковій студентській конференції, призове місце в олімпіаді, підготовка наукової публікації, виконання індивідуального завдання, участь у вдосконаленні навчально-методичної бази кафедри тощо) (табл. 4.).

Таблиця відповідності результатів контролю знань за різними шкалами і критерії оцінювання

Сума балів за 100-бальною шкалою	Оцінка в ECTS	Значення оцінки ECTS	Критерії оцінювання	Рівень компетентності	Оцінка за національною шкалою	
					екзамен	залік
1	2	3	4	5	6	7
90 - 100	A	відмінно	Здобувач освіти виявляє особливі творчі здібності, вміє самостійно здобувати знання, без допомоги викладача знаходить та опрацьовує необхідну інформацію, вміє використовувати набуті знання і вміння для прийняття рішень у нестандартних ситуаціях, переконливо аргументує відповіді, самостійно розкриває власні обдарування і нахили	Високий (творчий)	відмінно	зараховано
82 - 89	B	дуже добре	Здобувач освіти вільно володіє вивченим обсягом матеріалу, застосовує його на практиці, вільно розв'язує вправи і задачі у стандартних ситуаціях, самостійно виправляє допущені помилки, кількість яких незначна	Достатній (конструктивно-варіативний)	добре	
74 - 81	C	добре	Здобувач освіти вміє зіставляти, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача; в цілому самостійно застосовувати її на практиці; контролювати власну діяльність; виправляти помилки, серед яких є суттєві, добирати аргументи для підтвердження думок			

1	2	3	4	5	6	7
64 - 73	D	задовільно	Здобувач освіти відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень; з допомогою викладача може аналізувати навчальний матеріал, виправляти помилки, серед яких є значна кількість суттєвих	Середній (репродуктивний)	задовільно	
60 - 63	E	достатньо	Здобувач освіти володіє навчальним матеріалом на рівні, вищому за початковий, значну частину його відтворює на репродуктивному рівні			
35 - 59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання семестрового контролю	Здобувач освіти володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, що становлять незначну частину навчального матеріалу	Низький (рецептивно-продуктивний)	незадовільно	не зараховано
1 - 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням залікового кредиту	Здобувач освіти володіє матеріалом на рівні елементарного розпізнання і відтворення окремих фактів, елементів, об'єктів			

Підсумковий контроль – інтегроване оцінювання результатів навчання на певному ступені вищої освіти або на окремих його завершених етапах за національною шкалою і шкалою ЄКТС, яке включає семестровий контроль та атестацію здобувача.

Таблиця 4

Оцінювання освітнього компонента

Бал за модулі (змістовні модулі) (всього 0-90)	Бал за відвідування (всього 0-5)	Бал заохочувальний (всього – 0-5)
Модуль 1	0-10% пропусків – 5 балів	доповідь на науковій студентській конференції
Модуль 2	10%-20% пропусків – 4 бали	активна участь в роботі наукового гуртка кафедри
.....	20%-40% пропусків – 3 бали	підготовка реферату і виступ з ним на семінарі, конференції і т.п.
	40%-60% пропусків – 2 бали	призове місце в олімпіаді
	60%-80% пропусків – 1 бал	підготовка наукової публікації
	більше 80% пропусків – 0 балів	виконання індивідуального завдання участь у вдосконаленні навчально-методичної бази кафедри

Максимально можлива оцінка за знання програмного матеріалу освітнього компонента становить 100 балів (табл.5):

- модульний контроль – до 90 балів,
- бал за відвідування занять – до 5 балів,
- бал за додаткові види робіт з вивчення освітнього компонента до 5 балів.

Таблиця 5

Оцінювання освітнього компонента

Бал за змістовні модулі (БЗМ)								Сума		
Бал за модулі (змістовні модулі) (всього 0-90)									Бал за відвідування (всього 0-5)	Бал заохочувальний (всього -0-5)
Змістовний модуль 1 (ЗМ 1) Поточний контроль- 45				Змістовний модуль 2 (ЗМ 2) Поточний контроль- 45				0-5	0-5	100
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8			
10	10	10	15	10	10	10	15			
Модульний контроль - 45				Модульний контроль - 45						
БЗМ = (ЗМ1 + ЗМ2) : 2										

* T1,T2,T3.....- теми змістовного модуля

Відповідно до «Положення про систему оцінювання знань здобувачів вищої освіти в Одеському державному аграрному університеті» (нова редакція), затвердженим наказом в.о. ректора ОДАУ № 106 – заг. від 30 квітня 2025 року здобувач вищої освіти має право

на автоматичне зарахування відповідних балів за освітній компонент, підвищити оцінку з освітнього компонента, право на перескладання підсумкового контролю з освітнього компонента.

У випадках конфліктної ситуації за мотивованою заявою здобувача вищої освіти чи викладача, деканом факультету/директором інституту створюється комісія для приймання підсумкового контролю, до якої входять завідувач кафедри (провідний викладач) і викладачі відповідної кафедри, представники деканату та органу студентського самоврядування.

8. Методичне забезпечення

- 1.Робоча програма освітнього компонента «Філософія біоетики» для здобувачів другого магістерського рівня вищої освіти спеціальності 193 «Геодезія і землеустрій».
2. Електронний курс освітнього компонента «Філософія біоетики» на платформі Moodle.
3. Мультимедійні презентації з курсу.

9. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова

1. Аболіна Т.Г. Прикладна біоетика: навч. посібник / Т.Г Аболіна, В.Г. Нападиста, О.Д. Рихліцька. Київ: Центр учбової літератури, 2012. 392 с.
2. Аряєв М.Л. Біоетика та біобезпека: підручник / В.М. Запорожан, М.Л. Аряєв. Київ: Здоров'я, 2013. 456 с.
3. Біоетика: від теорії до практики. Київ: ВД «Авіцена», 2021. 144 с. Запорожан В.М.,
4. Білоконь С. В. Основи біоетики та біобезпеки: навчальний посібник. Одеса: Одеський національний університет ім. І. І. Мечникова, 2017. 155 с.
5. Біоетика та біобезпека: навчальний посібник/ Укладачі: Ю. Максименко, Д. Вискушенко. Житомир: Вид-во ЖДУ імені Івана Франка, 2022. 126 с.
6. Біоетика: від теорії до практики. Київ: ВД «Авіцена», 2021. 144 с.
7. Корж О. П. Етологія тварин : навчальний посібник. Суми: Університетська книга, 2018. 235 с.
8. Основи біоетики та біобезпеки: підручник / О. М. Ковальова та ін. Київ: Всеукраїнське спеціалізоване видавництво «Медицина», 2017. 392 с.
9. Основи біоетики та біобезпеки: навчальний посібник / В. М. Бобирьов та ін. Вінниця: Нова Книга, 2020. 248 с.
10. Основи біоетики та біобезпеки: підручник. 2-е вид., Київ, ВСВ «Медицина», 2017. 392с.
11. Поттер В.Р. Біоетика міст в майбутнє. Київ: Изд. Вадим Карпенко, 2002. 216 с.
12. Терешкевич Г. Т. Основи біоетики та біобезпеки: підручник. Тернопіль: ТДМУ, 2018. 400 с.
13. Терешкевич Г.Т. Біоетика в системі охорони здоров'я і медичної освіти. Львів: світ, 2008. 344с.
14. Третякова В. Міжнародно-правові аспекти сучасної біоетики. Київ, Віче, 2022.124с.

Допоміжна

1. Ворона В.А. Право на евтаназію як складова права людини на життя. // Право України. 2010. №5. С. 199-205.
2. Кисельов М.М. Біологічна етика в системі практичної філософії// Практична філософія. 2000. №1. с.166-174.
3. Перова О.Є. Аксіологічні орієнтації постнекласичної біології //Практична філософія. 2003. №1. С.82-88.
4. Сидоренко Л.І. Світоглядно-методологічний аналіз біотехнології. Методологічні проблеми інженерної діяльності. Вінниця, 1994.
5. Трахтенберг І.М. Біоетичні проблеми сучасної експериментальної токсикології. Львів: БаК, 2003. С. 404-409.
6. Чешко В.Ф. Генетика, біоетика, політика: коеволюція культурно-психологічних парадигм сучасної цивілізації// Практична філософія. 2001. №3. С. 44-71.
7. Щебетюк Н. Б. Розвиток аграрної науки України наприкінці 20-х - у 30-ті рр. ХХ ст.: монографія. Кам'янець-Подільський, 2017. 380 с.

10. Інформаційні ресурси

1. Бібліотека ім. Вернадського. [Електронний ресурс] Режим доступу-URL: <http://www.hist.vernadskyjournals.in.ua/32-71-1>